

केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

मुक्तस्वाध्यायपीठम्

शैक्षिकविकासकेन्द्रम्, राजीवगान्धीपरिसरः, शृङ्गेरी

शास्त्री / SHASTRI (B.A.)

ज्योतिषम्

प्रथमवर्षम्

कक्षा	सत्रार्थम्	पाठ्यप्रकारः	पाठ्यक्रमविवरणम्	शिक्षाङ्काः (Credits)
शास्त्रिप्रथमवर्षम्	प्रथमम्	DSCC 1	ज्योतिषशास्त्रपरिचयः, ज्योतिषशास्त्रस्य त्रिस्कन्धानां परिचयः, प्रमुखाणाम् ज्योतिर्विदां परिचयः च। पञ्चाङ्गपरिचयः, पञ्चाङ्गस्य परिशीलनं च आधारग्रन्थः - 1. मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशितः ज्योतिषशास्त्रपरिचयः (खण्डः -1,2) 2. भारतीयकुण्डलीविज्ञानम् (खण्डः- 1), पञ्चाङ्गम्	4
		DSCC 2	बीजगणितं षड्विधप्रकरणम्, कुट्टकः वर्गप्रकृतिः चक्रवालं च। तुलादैर्घ्यादीनि मानानि, अभिन्नपरिकर्माष्टकम्। आधारग्रन्थः - 1. मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशिता स्वाध्यायसामग्री-(FJPS-1-06, खण्डः- 4 षड्विधप्रकरणम्, 5 कुट्टकः वर्गप्रकृतिः चक्रवालञ्च) 2. लीलावती	4
		IDE-1 (DSE 1)	ज्योतिषशास्त्रेतरः DSCC-1 इत्यत्र निर्दिष्टः कश्चन ऐच्छिकः विषयः। (व्याकरणम्/साहित्यम्) अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः अवतरणीस्तरीयः अन्यूनं 4 शिक्षाङ्क(Credit)युतः ज्योतिषशास्त्रेतरः कश्चन विषयः	4
		GE 1	MOOCS / IGNOU पाठ्यक्रमेषु उपलभ्यमानः प्रमाणपत्रस्तरीयः कश्चन ऐच्छिकः विषयः। अथवा DSCC-1, DSE-1 इत्यत्र स्वीकृतविषयं विहाय अन्यः कश्चन विषयः	4

अनुवर्तते

2

		AECC 1	संस्कृतभाषाकौशलवर्धनम् + बृहदबकहडाचक्रावधारणा	4
		AECC 2	आङ्ग्लभाषा (CSU course/ IGNOU/ MOOCS), Parts of Speech, Tenses, Transformation of Sentences, Syllables	2
		AEEC 1	सङ्गणकविज्ञानम् (CSU course/ IGNOU/ MOOCS), Windows Operating System and MS Word with Unicode अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन समस्तरीयः विषयः (यथा आयुर्वेदोक्तस्वस्थवृत्तम्)	2
		प्रथमसत्रार्थस्य शिक्षाङ्कयोगः		24
	द्वितीयम्	DSCC 3	इष्टकालसाधनम्, स्पष्टग्रहसाधनम्, जन्माङ्गचक्रनिर्माणम्, दशवर्गसाधनम्, दशान्तर्दशासाधनम् आयुर्दायसाधनं च आधारग्रन्थः - मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशिता स्वाध्यायसामग्री FJPS-1-06 (खण्डः -1,2,3)	4
		DSCC 4	बीजगणिते - 1. एकवर्णसमीकरणम्, एकवर्णमध्यमाहरणं च 2. अनेकवर्णसमीकरणम् अनेकवर्णमध्यमाहरणं भावितं च आधारग्रन्थः - 1. मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशिता स्वाध्यायसामग्री FJPS-II-06 (खण्डः - 1,2,3,4)	4
		DSCC 5	फलविमर्श - गृहग्रहभावविचारः, ग्रहबलविचारः, आधान- सूतिकाविचारः च सभङ्गारिष्टविचारः, आयुर्विचारः, विविधाः योगाः, दशाक्रमः, अष्टकवर्गविचारः आधारग्रन्थः - 1. मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशिता स्वाध्यायसामग्री FJS-I-05, लघुजातकम् (खण्डः - 1,2,3,4)	4
		GE 2	GE-1 इत्यत्र स्वीकृतस्य अग्रिमस्तरीयः विषयः अथवा MOOCS / IGNOU पाठ्यक्रमेषु उपलभ्यमानः अन्यूनम् 4 शिक्षाङ्क(Credit)युतः पूर्वम् अनधीतः कश्चन ऐच्छिकः विषयः अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः समस्तरीयः विषयः	4
		SEC 1	व्यक्तित्वविकासोपयोगीनि चितानि सुभाषितानि	2

अनुवर्तते

3

		SEC 2	Computer Science - Microsoft Excel	4	
			(CSU course/ IGNOU/ MOOCS), अथवा अनुवादप्रशिक्षणम्		
		INTERNSHIP 1	मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमते प्रशिक्षणात्मके/ सेवात्मके कार्यक्रमे भागग्रहणम्	6	
				द्वितीयसत्रार्थस्य शिक्षाङ्कयोगः	28
				शास्त्रिप्रथमवर्षस्य सत्रार्थयोः शिक्षाङ्कयोगः	52
शास्त्रिप्रथमवर्षान्ते निष्क्रमणसमये प्राप्तव्योपाधिः					शास्त्रिप्रथमवर्षस्तरीयं प्रमाणपत्रम्

अनुवर्तते

अनुवर्तते

4

द्वितीयवर्षम्				
कक्षा	सत्रार्थम्	पाठ्यप्रकारः	पाठ्यक्रमविवरणम्	शिक्षाङ्काः (Credits)
शास्त्रिद्वितीयवर्षम्	तृतीयम्	DSCC 6	मुहूर्तशास्त्रपरिचयः, मुहूर्तचिन्तामणेः परिचयः, शुभाशुभविचारः आधारग्रन्थः - 1. मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशिता स्वाध्यायसामग्री FJAB-01 मुहूर्तचिन्तामणेः शुभाशुभप्रकरणम् (खण्डः - 1,2,3,4)	4
		DSCC 7	(ग्रहस्पष्टीकरणं भावसाधनञ्च, द्वादशभावसाधनं दृष्टिसाधनम्, बलसाधनं च, आयुर्दायसाधनम्, दशासाधनम्, इष्ट-कष्टसाधनम्) आधारग्रन्थः - मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशिता स्वाध्यायसामग्री - केशवीया जातकपद्धतिः	4
		IDE-2 (DSE 2)	IDE-1 इत्यत्र स्वीकृतस्य अग्रिमस्तरीयः विषयः, अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः अवतरणीस्तरीयः अन्यूनं 4 शिक्षाङ्क(Credit)युतः ज्यौतिषशास्त्रेतरः कश्चन विषयः	4
		GE 3	GE-2 इत्यत्र स्वीकृतस्य अग्रिमस्तरीयः विषयः अथवा MOOCS / IGNOU पाठ्यक्रमेषु उपलभ्यमानः अन्यूनम् 4 शिक्षाङ्क(Credits)- युतः पूर्वम् अनधीतः कश्चन ऐच्छिकः विषयः अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन विषयः ।	4
		AECC 3	IGNOU/MOOCs इत्यतः 4 क्रेडिट-युतः हिन्दीभाषाविषयः अथवा IGNOU/MOOCs/CSU इत्यतः यः कश्चित् अन्यूनं 4 शिक्षाङ्क(Credits)-युतः आधुनिकविषयः	4

अनुवर्तते

5

		SEC 3	जीवनोत्कर्षाय श्रीमद्भगवद्गीता	2
		SEC 4	Computer Application (IGNOU/MOOCs) Tally (Fundamentals of Accounting, Ledger, Fundamentals of computerized accounting, Introduction to inventories)	4
		INTERNSHIP 2	मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमते प्रशिक्षणात्मके / सेवात्मके कार्यक्रमे भागग्रहणम्	6
चतुर्थसत्रार्थस्य शिक्षाङ्कयोगः				28
शास्त्रिद्वितीयवर्षस्य सत्रार्थयोः सम्पूर्णशिक्षाङ्कयोगः				52
शास्त्रिद्वितीयवर्षान्ते निष्क्रमणसमये प्राप्तव्योपाधिः	शास्त्रि-डिप्लोमा (दक्षता)			

अनुवर्ति

6

		AEEC 4	IGNOU/MOOCs/CSU	2
			इत्यतः आङ्ग्लभाषासम्बद्धः विषयः (Active Passive, Direct Indirect, Paragraph/Story Writing, Letter Writing (formal/informal) अथवा IGNOU/MOOCs इत्यतः यः कश्चित् अन्यूनं 2 शिक्षाङ्क(Credits)युतः आधुनिकविषयः	
		AEEC 2	Computer science (HTML + Web designing) (Web Development Introduction) अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन समस्तरीयः विषयः	2
		तृतीयसत्रार्थस्य शिक्षाङ्कयोगः		24
	चतुर्थम्	DSCC 8	नक्षत्रविचारः, प्रवालादिरत्नधारणमुहूर्ताः, विविधव्यापारमुहूर्ताः, कृषिसम्बद्धमुहूर्ताः, मूलादिदोषविमर्शः आधारग्रन्थः - मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशिता स्वाध्यायसामग्री - मुहूर्तचिन्तामणेः नक्षत्रप्रकरणम् (खण्डः -1,2,3,4)	4
		DSCC 9	ग्रहलाघवम् मध्यमाधिकारः, रविचन्द्रस्पष्टाधिकारः	4
		DSCC 10	भावगतग्रहफलविचारः, ग्रहाणां कारकत्वम्, द्वादशभावफलविचारः आधारग्रन्थः - मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशितः भावप्रकाशः (खण्डः -1,2)	4
		GE 4	GE 3 इत्यत्र स्वीकृतस्य अग्रिमस्तरीयः विषयः अथवा MOOCs / IGNOU पाठ्यक्रमेषु उपलभ्यमानः अन्यूनम् 4 शिक्षाङ्क(Credits)युतः पूर्वम् अनधीतः कश्चन ऐच्छिकः विषयः । अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन समस्तरीयः विषयः ।	4

अनुवर्तते

तृतीयवर्षम्				
कक्षा	सत्रार्थम्	पाठ्यप्रकारः	पाठ्यक्रमविवरणम्	शिक्षाङ्कः (Credits)
शास्त्रितृतीयवर्षम्	पञ्चमम्	DSCC 11	राशिप्रभेदः ग्रहयोनिप्रभेदश्च, वियोनिजन्मज्ञानम्, निषेकविचारश्च, जातकस्य जन्मकालिकस्थितेः ज्ञानविधिः, अरिष्टविचारः) आधारग्रन्थः - मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशितं बृहज्जातकम् (खण्डः - 1,2,3)	4
		DSCC 12	खगोलस्वरूपज्ञानम्, गोलादिविचारः, भूपरिध्यादिविचारः, नाडीवृत्तादीनां परिभाषा, अयनवृत्ताक्षांशादिविचारः, गोलीयरेखागणितम् प्रारम्भात् दशमक्षेत्रपर्यन्तम् आधारग्रन्थः - 1. मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशिता गोलपरिभाषा (खण्डः -1) 2. गोलीयरेखागणितम्	4
		IDE-3 (DSE 3)	IDE-2 इत्यत्र स्वीकृतस्य अग्रिमस्तरीयः विषयः, अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः अन्यूनम् 4 शिक्षाङ्क (Credits)युतः पूर्वम् अनधीतः ऐच्छिकः कश्चन विषयः	4
		GE 5	GE 4 इत्यत्र स्वीकृतस्य अग्रिमस्तरीयः विषयः अथवा MOOCS/IGNOU पाठ्यक्रमेषु उपलभ्यमानः अन्यूनम् 4 क्रेडिट-युतः पूर्वम् अनधीतः कश्चन ऐच्छिकः विषयः । अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन समस्तरीयः विषयः	4
		AECC 5	पर्यावरणविज्ञानम् (MOOCS/IGNOU)	4
		AEEC 3	Computer Science Programming Language using JAVA (MOOCS/IGNOU/CSU) Introduction and Features, Language Constructs, Classes and Objects, Inheritance, Abstract Class and Interface, Polymorphism, Exception Handling, Multithreading अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन समस्तरीयः विषयः	2
				पञ्चमसत्रार्थस्य शिक्षाङ्कयोगः
	षष्ठम्	DSCC 13	आयुर्दायः, आयुर्दशाविचारः (केन्द्रादिदशाविचारः), अष्टकवर्गविचारः, कर्माजीवप्रकरणम्, राजयोगविचारः, नाभसयोगविचारश्च	4

अनुवर्तते

8

		आधारग्रन्थः - मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशितं बृहज्जातकम् (खण्डः - 4,5,6)	
	DSCC 14	उन्नतांशोदयास्त-अहोरात्रादीनां परिभाषा, अग्रा- अक्षांश-लम्बांश-शरादिविचारः, लम्बनशङ्कु- पलभा-अक्षक्षेत्रादिविचारः) गोलीयरेखागणितस्य एकादशात् - उनविंशक्षेत्रपर्यन्तम् आधारग्रन्थः - 1. मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशिता गोलपरिभाषा (खण्डः -1) 2. गोलीयरेखागणितम्	4
	DSCC 15	प्रश्नशास्त्रोपयोगिनः प्रारम्भिकाः विचाराः, लग्नफलविचारः, राजयोग-लाभालाभ- गर्भक्षेमविचारः, व्यवहारप्रश्नाः) आधारग्रन्थः - मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशिता स्वाध्यायसामग्री FJS-II-06, (खण्डः - 3,4,5)	4
	GE 6	GE 5 इत्यत्र स्वीकृतस्य अग्रिमस्तरीयः विषयः अथवा MOOCS / IGNOU पाठ्यक्रमेषु उपलभ्यमानः अन्यूनम् 4 शिक्षाङ्क(Credits)युतः पूर्वम् अनधीतः कश्चन ऐच्छिकः विषयः । अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन समस्तरीयः विषयः	4
	SEC 5	संस्कृतवाङ्मये जीवनमूल्यानि आधारः - १. चितानि अध्यात्मस्तोत्राणि/ २. रामायणमहाभारतपुराणादिभ्यः चिताः अंशाः/ ३. ईशावास्योपनिषत्/ ४. सज्जनशतकम्	2
	SEC 6	Computer Science PYTHON (Introduction, Basic Python Syntax, Language Components, Collections, Functions, Modules)(MOOCS/IGNOU/CSU) अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन समस्तरीयः विषयः	4
	INTERNSHIP 3	मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमते प्रशिक्षणात्मके / सेवात्मके कार्यक्रमे भागग्रहणम्	6
		षष्ठसत्रार्थस्य शिक्षाङ्कयोगः	28
		शास्त्रितृतीयवर्षस्य सत्रार्थयोः सम्पूर्णाशिक्षाङ्कयोगः	50
शास्त्रितृतीयवर्षान्ते निष्क्रमणसमये प्राप्तव्योपाधिः		शास्त्री (उपाधिः)	

अनुवर्तते

ज्योतिषशास्त्रस्य पाठ्यक्रमविवरणम्
शास्त्री / SHASTRA (BA)

अध्यापकानां नामानि

१. डॉ. अमरकान्त द्विवेदी
२. डॉ. उमाकान्त तिवारी
३. डॉ. कृष्ण कुमार द्विवेदी

हस्ताक्षरम्

अमरकान्त द्विवेदी

कृष्ण कुमार द्विवेदी

